

Odbojář, který musel volit

Policejní pyrotechnik Miloš Jašek mezi odbojem, protektorátní policií a Gestapem

MAGDA VESELSKÁ

Do odboje proti okupantům se za druhé světové války zapojila řada obyvatel Protektorátu Čechy a Morava. Protinacistická činnost byla založena na vzájemné důvěře zúčastněných a víře ve společný cíl. To však bylo zároveň její největší Achillovou patou – odbojáři si nemohli být jisti tím, že se mezi ně nevetřel konfident či zrádce nebo že zatčení vydrží nátlak Gestapa. Na vůli a odhodlání postavit se nacistům doplatila kvůli selhání jednotlivců spousta lidí. Jiní zase byli postaveni před obtížné volby. Mezi nimi i policejní pyrotechnik Miloš Jašek.

 Jašek se narodil 11. dubna 1911 v Plzni do rodiny Martina Jaška (1879–1945), profesora matematiky a fyziky na městském dívčím lyceu a propagátora díla Bernarda Bolzana, a Emilie, rozené Pácalové (1879–1969). Měl starší sestru Miluši (1905–1975), která byla mezi prvními ženami, jež na pražské Univerzitě Karlově získaly doktorský titul v oboru matematiky.¹

V červnu 1929 Miloš Jašek odmaturoval na plzeňském reálném gymnáziu a po prázdninách se zapsal na Přírodovědeckou fakultu Univerzity

Karlovy, kde studoval matematiku a chemii. Zázemí v Praze mu zpočátku poskytovala sestra, která zde žila s manželem, inženýrem a konstruktérem Vsevolodem Grečenkem (1898–1948). Poté, co se jim narodil syn Alexandr (1930–2020), bydlel Jašek v podnájmech.² V lednu 1934 složil zkoušku učitelské způsobilosti pro střední školy v předmětech chemie, fyzika a matematika. V červnu téhož roku byl promován doktorem přírodních věd s titulem RNDr. Poté byl několik měsíců asistentem na univerzitě, jedno pololetí učil na

obchodní akademii v Plzni. Vojenskou službu absolvoval u dělostřeleckého pluku 2 ve Stříbře, kde dosáhl hodnosti podporučíka. Od října 1937 se stal vojákem z povolání v hodnosti poručíka ve Vojenském technickém a leteckém ústavu v Praze, kde působil jako chemik v oddělení výbušnin. Po rozpuštění československé armády byl od července 1939 převeden do působnosti ministerstva veřejných prací, od listopadu pracoval v Geologickém ústavu pro Čechy a Moravu opět jako chemik. Na základě výnosu ministerstva vnitra z 31. srpna 1941 byl jmenován vedoucím pyrotechnikem pro policejní ředitelství v Praze, kde koncem září nastoupil v oddělení pro státní bezpečnost, později kriminálním oddělení (tzv. presidiu B), po penzionovaném Františku Nezdarovi. Nabídka pro něj byla velkou profesní výzvou. Již o měsíc později potvrdilo policejní ředitelství Presidiu Zemského úřadu v Praze, že se ve funkci vedoucího pyrotechnika velmi dobře osvědčuje, takže byl převeden pod ministerstvo vnitra a zařazen do vládní policejní služby.³

 Formulář záznamu o nálezu munice, který Jašek vyplnil a podepsal krátce po svém nástupu k policii (repro: NA)

- 1 Miluši Jaškové a její rodině se podrobně věnovala BEČVÁŘOVÁ, Martina: *Doktorky matematiky na univerzitách v Praze 1900–1945*. Karolinum, Praha 2019, s. 94–113. Zmínila i Miloše Jaška.
- 2 Státní oblastní archiv (SOA) v Plzni, f. Policejní ředitelství (PŘ) Plzeň, policejní přihláška Miloš Jašek; tamtéž, sign. J 3891, Miloš Jašek. Národní archiv (NA), f. Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatel (PŘ II – EO), Miloš Jašek; tamtéž, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1941–1950 (PŘ II 1941–1950), k. 4417, sign. J 893/2, Miloš Jašek.
- 3 Archiv bezpečnostních složek (ABS), f. Personální spisy příslušníků MV, personální spis ev. č. 2658/11, Miloš Jašek; HORÁK, Zdeněk: *Počátky policejní pyrotechniky na našem území*. Pyrotechnická služba Policie ČR, Praha 2019, s. 65–67.

447

Prag, am 17. října 1941.
Praha dne

56

Vermerk von der Uebernahme von Munition und Sprengstoffen.
Záznam o převzetí střeliva a výbušin.

13 kusů koncových nábojů ráže 14 mm S.B.

Gefunden: Nalezeno:	Zeit des Fundes: Doba nálezu :	17. 10. 41 o 11:15 hod.
	Auf welche Art wurde der Fund festgestellt:	náhodný nález
	Jakým způsobem byl nález zjištěn:	proti domu čp. 224 Praha-IV- Hladkov
	Fundort: Místo nálezu:	před domem Praha-IV. Hladkov čp. 224.
Übernommen: Převzato:	Finder, der den Fund meldete: Nálezce, který nález hlásil:	Jaroslav Mareš žák III. třídy, St. Břevnov 1416.
	Zeit der Uebernahme: Doba převzetí:	17. 10. 41 o 15:30 hod.
	Ort der Uebergabe: Místo předání :	kom. Hradčany
	Uebernahmsergan: Přejímací orgán:	Dr. Miloš Tršák, kom.
	Veranlasst wurde: Opatření:	Nález byl převzat do skladu v Hostivici

F r e s . B.

Zur Kenntnisnahme.
Na vědomí.

Milich

Dr. Milich
Dr. Miloš Jašek, e.h.
Adm. Kommissar v.r.
adm. komisař.

Miloš Jašek během vojenské služby
(foto: SOA v Plzni)

PROTEKTORÁTNÍ POLICIE A ILEGÁLNÍ AKTIVITY

Na policejním ředitelství se Jašek brzy zapojil do ilegálních aktivit některých kolegů, po válce souhrnně označovaných jako odbojová skupina Blaník.⁴ Za jejího zakladatele bývá považován šéf referátu pro styk s Gestapem na policejním presidiu B Jaroslav Ženatý (1913–2006), který je však osobností značně rozporuplnou.

Z dochovaných pramenů nelze přesvědčivě doložit, že by se v případě Blaníku skutečně jednalo o organizovanou činnost pod jeho vedením, respektive že by se podařilo naplnit záměry, o nichž mluvil po válce. Sporným zůstává i okamžik, kdy měl k založení skupiny přistoupit, což mělo vzhledem k vývoji válečné situace svůj význam. V rámci svého pracovního kontaktu s Gestapem se Ženatý naopak aktivně podílel na pronásledování a zatýkání členů odboje v protektorátu, např. Oldřicha Frolíka a dalších podporovatelů výsadku Anthropoid. Kvůli jeho účasti na černém obchodu a hospodářských machinacích, z nichž financoval svůj nákladný soukromý život, na něj měla policií i německá kriminální policie.

U konkrétních příslušníků protektorátní policie a pražského policejního ředitelství včetně presidia B však máme doloženy činy aktivní i pasivní rezistence proti nacistům.⁵ V případě policejních pyrotechniků, a mezi nimi i Miloše Jaška, se jednalo především o shromažďování zbraní, munice a trhavin pro plánované povstání v protektorátu, ale i pomoc

těm, u nichž byly zajištěny. Držení zbraní a střeliva totiž bylo právě kvůli obavám z ozbrojeného odporu proti okupantům nacistickou justicí tvrdě postižováno: běžně za ně vynášela trest smrti. V některých případech se však pyrotechnikům podařilo při domovní prohlídce zbraň tzv. stopit, případně ji zneškodnit a nahlásit jako nefunkční. Lidé se také zbraní či municí preventivně zbavovali, aby je nepřivedly do problémů. K uskladnění zajištěného materiálu sloužil policejní sklad v Hostivicích.⁶ Někteří policisté také ničili udání, která dorazila na policejní ředitelství, varovali osoby, jimž hrozilo zatčení nebo domovní prohlídka, pomáhali s obstaráním falešných osobních dokladů nebo jinak zasahovali: „*Tak třeba když došlo na oddělení udání, že někde v Libni je tajná tiskárna, místo, aby věc byla předána bez dalšího gestapu, bylo celé zařízení zabaleno do beden a zakopáno dr. Jaškem někde snad v Jinonicích [Hostivicích]*“.⁷ V neposlední řadě se věnovali činnosti zpravodajské, tedy sběru strategických informací o německých bezpečnostních úřadech, budovách a lidech, tvorbě

4 Jméno Miloše Jaška se objevuje i v poválečných seznamech členů odbojové skupiny Bílá hora zřejmě proto, že za okupace měl krátce bydlet na stejné adrese jako Vratislav Kuffner. ABS, f. Stíhání nacistických válečných zločinců (325), sign. 325-155-10. Figuruje i ve složce s fotografiemi členů odbojové skupiny KOS. Tamtéž, sign. 325-140-164. Podle Rudolfa Vetišky byl napojen na skupinu Předvoj, šlo ale zřejmě o záměnu se skupinou Přehledy. VETIŠKA, Rudolf: *Skok do tmy*. Nakladatelství politické literatury, Praha 1966, s. 272. Propojení Přehledů a Předvoje osvětluje HÁJKOVÁ, Alena: *Praha v komunistickém odboji*. Svoboda, Praha 1984, s. 357–364, která tematizuje i Vetiškovu záměnu.

5 K činnosti presidia B viz např. VONDRÁŠEK, Jakub: *Ve službách gestapa? Oddělení „B“ pražského policejního ředitelství v letech 1939–1943*. Diplomová práce. Historický ústav FF, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice 2024. Autor na základě různorodých zdrojů popsal i typy odbojové činnosti jeho zaměstnanců a konkrétní případy. V kritickém náhledu na Ženatého se shoduje se Zdeňkem Kožnarem, který v roce 1973 hodnotil Blaník jako odbojovou skupinu pro potřeby ministerstva národní obrany, na něž se s žádostmi o vydání osvědčení účastníka národního boje za osvobození obraceli jednotlivci zapojení do aktivní i pasivní rezistence v rámci protektorátní policie. Kožnar prostudoval dostupné, tedy poválečné zprávy a výpovědi, povšiml si jejich časové, formální i obsahové shody, pokusil se zrekonstruovat časovou a dějovou linku konfrontací pramenů a dospěl k závěru, že je nutné „posuzovat odbojovou činnost jednotlivých příslušníků BLANÍKU bezpodmínečně přísně individuálně“. Za nespornou ji považoval u osob ukrývajících Rudolfa Vetišku, i když z těch byl příslušníkem protektorátní policie jen Miloš Jašek, a skupiny kolem kpt. Jiřího Sommera zapojené do květnového povstání v roce 1945, kdy zbraně a munice byly k tomu účelu vyzvednuty ze skladu policejních pyrotechniků v Hostivicích. ABS, f. 325, sign. 325-154-12. Podkladový materiál k prověření skupiny: odbojová organizace Blaník. K Jiřímu Sommerovi viz tamtéž, sign. 325-100-3. Výpovědi na předtisku s názvem Hlášení člena odbojové organizace „Blaník“ nesou typické znaky pamětních protokolů psaných s odstupem času. *Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv* (VÚA – VHA), f. 308 (Domácí odboj 1939–1945), sign. 308-64-4.

6 HORÁK, Zdeněk: *Počátky policejní pyrotechniky na našem území*, s. 43–44. VÚA – VHA, f. 308, sign. 308-64-4, Hlášení člena odbojové organizace „Blaník“ (Hlášení), Antonín Dlouhý, 7. 3. 1947; tamtéž, Ervín Kittl, 19. 2. 1947.

7 ABS, f. Ústředna Státní bezpečnosti (305), sign. 305-569-7, protokol z výslechu Rudolfa Hrbka, 10. 1. 1953. Hrbek popisuje i poměry na policejním ředitelství, postoje a chování konkrétních osob. Stejně tak Kožnar v hodnocení skupiny Blaník. ABS, f. 325, sign. 325-154-12.

plánů na jejich zajištění či mobilizaci příslušníků protektorátní policie v okamžiku ozbrojeného povstání a hledání spolehlivých kontaktů mezi nimi.⁸ Do těchto aktivit však nebyli zapojeni zdaleka všichni, proto je bylo nutné tajit i před kolegy: „Zjistil jsem, že dr. Jašek pracuje ilegálně. [...] Jednoho dne večer přišel jsem kolem 22,00 hod. do úřadu [...] spatřil jsem u svého psacího stolu dr. Jaška, hledajícího něco v mých spisech. Na můj dotaz, co hledá, odpověděl, že by potřeboval zjistit něco, co by ho zajímalo. Téhož dne jsem obdržel příkaz, abych na příští den připravil několik orgánů k prohlídce na Smíchově. Kde a kam mně nebylo řečeno. Tito orgánové měli se zúčastnit prohlídky společně s orgány gestapa. Dr. Jašek, který byl za tohoto telefonického hovoru u mne v kanceláři, zajímal se, jak mě pak otevřeně řekl, o místo, kde se prohlídka má konat. [...] Upozornil jsem ho na to, že věc, kterou podniká, je pro nás všechny v oddělení zaměstnané velmi nebezpečná a že by z toho mohly být nejen nepřijemnosti, ale i špatné následky. Dr. Jašek mě na to odpověděl: Nikdo z oddělení se nemá čeho obávat, neboť, když k tomu přišlo, beru všechno na sebe,⁹ popsal Leo Drnovský, šéf referátu pro židovské záležitosti¹⁰ na presidiu B. Když zjistil, že Jašek při noční službě zpřístupnil policejní spisy svým známým mimo úřad, měl jej varovat: „Miloši, ono se sice říká, že pod svícnem bývá nejpvětší tma, nemám nic proti tomu, co děláte, konečně s tím také souhlasím, ale toto je příliš nebezpečné.“¹¹

VZTAH, KTERÝ ZNAMENAL RIZIKO

Jakkoliv se Jaškovi profesně dařilo a práce veřejná i tajná jej naplňovala, potenciálně slabé místo pro něj představovala jeho osobní situace. V ústraní chemické laboratoře geologického ústavu by možná takovým problémem nebyla. V exponovaném prostředí policejního ředitelství, které bylo orgánem veřejné správy dohlížejícím na dodržování platných předpisů a nařízení, zároveň místem, kde byl kontakt s Gestapem na denním pořádku, a v neposlední řadě pracovištěm, pro něž byly vzhledem k povaze vykonávané práce charakteristické partikulární zájmy, osobní známosti a protekce, služby a protislužby, však mohla jeho samotného a potažmo i jeho činnost ohrozit. Nebyl totiž ženatý, ale již několik let žil s Gretou Weidnerovou, která byla židovského původu.

Greta se narodila v roce 1912 v Praze do rodiny Glückových. Měla staršího bratra Hanuše (nar. 1911), jejich rodiče se rozvedli. Matka byla od roku 1923 znovu vdaná za tzv. árijce, což ji za okupace chránilo před dřívější deportací do koncentračního tábora.¹² Greta měla jen základní vzdělání, z obchodní akademie po roce odešla. Chvíli se živila němčinou jako korespondentka, pak ale zůstala doma a starala se o domácnost svého otce Jakoba, který byl disponentem ve firmě obchodující s luxusními látkami. V únoru 1937 se vdala za Johanna Weidnera (nar. 1898) z Teplic, který střídal různé

Greta Weidnerová (foto: NA)

profese a v Praze trávil nemnoho času. V dubnu 1938 se jim narodil syn Hanuš (Jan).¹³

První setkání Miloše Jaška s Gretou Weidnerovou v lednu 1939 bylo jak z romantického filmu: seznámili se při nastupování do tramvaje. Vztah, který by se za jiných okolností rozvíjel možná pomaleji a třeba ani nepřekonal fázi počátečního okouzlení, nabral rychlý spád. Nedlouho po jejich seznámení totiž Jaška navštívil Gretin manžel a chtěl po něm, aby se s jeho ženou přestal stýkat, což Jašek slíbil. Weidner však svůj postoj záhy změnil a požádal rovnou o rozvod. Pozadí jeho myšlenkového veletoce osvětluje spis policejního ředitelství. Z něj vyplývá, že Weidner byl několikrát trestán. S první manželkou se měli mimo jiné žít navazováním vztahů s vdanými ženami či ženatými muži, s nimiž se

8 VÚA – VHA, f. 308, sign. 308-64-4, Hlášení, Josef Novotný, 3. 2. 1947.

9 ABS, f. 305, sign. 305-401-4, Zápis o výpovědi Leo Drnovského, 21. 10. 1952. Poválečné výpovědi a perspektivu vyslýchanych je nutné kriticky zkoumat a mít na zřeteli, že ti, již během války zahynuli, už svou verzi události podat nemohli. To vyslýchání věděli. Jaškův případ předestřel Drnovský jen v hrubých obrysech, řada údajů vzbuzuje otázky. Zřetelná je i jeho stylizace do role benevolentního ochránce.

10 Viz DVOŘÁK, Jan: The “Jewish Department” of the Police Headquarters in Prague and its Role in the “Solution to the Jewish Question” in the Protectorate of Bohemia and Moravia. In: *Judaica Bohemiae*, 2023, Vol. 58, s. 141–174.

11 ABS, f. 305, sign. 305-401-4, Zápis o výpovědi Leo Drnovského, 21. 10. 1952.

12 Bratr Hanuš byl do Terezína deportován jedním z vůbec prvních transportů z protektorátu na začátku prosince 1941 – viz památník-terezin.cz/vezen/te-gluck-hanus-2. Matka Elsa naopak jedním z posledních transportů v březnu 1945 – viz památník-terezin.cz/vezen/te-holinkova-elsa (obě citováno k 9. 3. 2026).

13 NA, f. PŘ II – EO, Greta Glücková; tamtéž, Jan Weidner; NA, f. PŘ II 1941–1950, k. 12177, sign. V 1614/6, Jan Weidner.

Johann Weidner (foto: NA)

nechali přistihnout in flagranti a pak je vydírali pod pohrůžkou prozrazení jejich manželským protějškům, případně od nich ten „podváděný“ z Weidnerových požadoval kompenzaci. U svobodného a nemajetného Jaška nepřipadalo nic z toho v úvahu. V manželství s Gretou komplikovalo Weidnerovi život spíš to, že je Židovka. Pražské policejní ředitelství totiž koncem roku 1937 váhalo vydat mu cestovní pas na základě zpráv, že

udržuje styky s henleinovci, cestuje s nimi do zahraničí, patrně do Německa, netají se obdivem k tamnímu režimu a vychvaluje Hitlera. Vzhledem k tomu, že byl německé národnosti a po Mnichovu 1938 získal státní příslušnost Německé říše (a po něm i jeho manželka), rozhodoval o rozvodu Weidnerových německý Úřední soud (Amtsgericht) v Praze. Jako svědek byl předvolán Jašek. Manželství bylo v prosinci 1939 rozvedeno.¹⁴ Ani ne dvouletého syna soud patrně svěřil do péče otci, jako nezletilý dostal opatrovníka. Ve skutečnosti však žil s matkou.¹⁵ Weidner se vrátil do Liberce, kde pobýval i předtím a kde se v lednu 1941 po třetí oženil.¹⁶

Jašek cítil za rozvod zodpovědnost. Vzhledem k tomu, jak Weidner žil, není jisté, že bývalou manželku a syna po rozchodu podporoval. Gretě v té době pomáhal její otec. Měla samostatný byt v Holešovicích, který obývala od svatby a kam se za ní přistěhoval i Jašek. Společně pak žili na různých adresách, ale nevzali se.¹⁷ Rizika vztahu se židovskou ženou si byl Jašek patrně vědom, protože

na podzim 1941, když měl nastoupit u protektorátní policie, si našel samostatný byt.¹⁸ Zda také přerušil kontakt s Gretou, nevíme.

V březnu 1942 vydala protektorátní vláda nařízení č. 85/1942 Sb., které občanům protektorátu zakazovalo manželství a mimomanželské styky se Židy.¹⁹ Sňatek už tedy nepřipadal v úvahu, stejně tak byly trestně intimní vztahy. Vládní nařízení č. 137/1942 Sb. z dubna 1942 následně vyloučilo z veřejné správy osoby, které již v manželství s osobou podléhající norimberským rasovým zákonům byly.²⁰ Tyto předpisy platily i pro Jaška. Toho však tou dobou zaměstnávala spíš práce, které na jaře 1942 přibýlo v souvislosti s druhým stanným právem, tzv. heydrichiádou.²¹ Během ní bylo zatčeno množství osob a policejní razie i plošně prováděné domovní prohlídky byly na denním pořádku. Častým důvodem k vynesení trestu smrti bylo opět nedovolené držení zbraní. Přibýlo i případů, kdy se jich lidé preventivně zbavovali, což napomáhalo budování policejního skladu.²²

14 Greta Weidnerová byla přesvědčena, že manžel se s ní rozvedl právě z rasových důvodů. Podle Jaška nechtěl soud rasové důvody uznat. *SOA v Praze*, f. Krajský soud trestní v Praze (KST), sign. Tk IX 2589/44, výpověď Miloše Jaška, 21. 3. 1944; tamtéž, výpověď Greta Weidnerové, 1. 12. 1943. Podle rozvodového soudu se na rozvratu manželství podíleli oba. Důvodem byly konflikty vyplývající z rasových rozdílů a nevěra manželky. Tamtéž, f. Zemský soud (říšský) Praha, k. 86, sign. 2 R 245/39. Rozvod proběhl rychle a bez problémů, zřejmě i proto, že německé úřady vyvíjely po okupaci tlak na osoby německé národnosti, aby se se svými židovskými partnery rozvedly.

15 Soudem určený opatrovník zjistil v roce 1943, že na adrese, kterou Weidner udal jako pražské bydliště své a svého syna, se nikdy nezdržoval. Podpis správce domu na bytové přihlášce zfalšoval. NA, f. PŘ II 1941–1950, k. 12177, sign. V 1614/6, Jan Weidner.

16 *Státní okresní archiv (SOkA) Teplice*, f. Archiv města Teplice, Evidence domovského práva, k. 47, Johann Weidner; *SOkA Liberec*, f. Archiv města Liberec, válečná evidence, k. 111, Johann Weidner. V roce 1946 byl v rámci tzv. Antifa transportu odsunut společně s manželkou do Německa. Viz *SOkA Jablonec nad Nisou*, f. MNV Proseč Jablonec nad Nisou, inv. č. 16, Záležitosti Němců, odsun, antifašisté, konfiskace, k. 10.

17 Jašek u rozvodového soudu uvedl, že to má v úmyslu a Gretě to slíbil. *SOA v Praze*, f. Zemský soud (říšský) Praha, k. 86, sign. 2 R 245/30. Později k ní však prý pojal nedůvěru, protože mu o svém židovském původu řekla až po několika měsících vztahu. *SOA v Praze*, f. KST, sign. Tk IX 2589/44, výpověď Miloše Jaška, 21. 3. 1944.

18 Podle pobytové přihlášky se v době, kdy byl přidělen k protektorátní policii, přestěhoval z Holešovic nejprve na Bílou Horu a na konci září 1941 do ulice Za Pohořelcem, kde bydlel do prosince 1941. Pak se přesunul do bytu (garsonky) v Müllichově ulici. Údaje na pobytové přihlášce Greta končí nastěhováním do Holešovic po svatbě v roce 1937. Na Bílé Hoře bydlela ještě s Jaškem, pak se údajně vrátila k otci, kde žila až do jeho deportace. NA, f. PŘ II – EO, Miloš Jašek; tamtéž, Greta Glücková. *SOA v Praze*, f. KST, sign. Tk IX 2589/44, výpověď Greta Weidnerové, 1. 12. 1943; tamtéž, výpověď Miloše Jaška, 21. 3. 1944.

19 Vládní nařízení č. 85/1942 Sb. ze dne 7. března 1942, kterým se vydávají další předpisy o Židech a židovských míšencích.

20 Akceptováno to zřejmě za nějakých okolností bylo, srov. případ Břetislava Smoly, který pracoval na pražském policejním ředitelství a byl přidělen Gestapu jako tlumočník. Viz JANÁČEK, František a kol.: *Julius Fučík – Reportáž psaná na oprátce. První úplné, kritické a komentované vydání*. Torst, Praha 1995, s. 188–189; ABS, f. 325, sign. 325-101-1.

21 Podle pyrotechnického deníku prováděl Jašek mj. zajištění bomby, kterou na místě útoku na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha zanechal Josef Kubiš. Viz HORÁK, Zdeněk: *Počátky policejní pyrotechniky na našem území*, s. 65.

22 VÚA – VHA, f. 308, sign. 308-64-4, Hlášení, Ervín Kittl, 19. 2. 1947.

V červenci 1942 byl otec Greta Weidnerové deportován do ghetta v Terezíně.²³ Starost o dceru a vnuka předal v té chvíli znovu Jaškovi. Daroval mu nábytek z Gretina bytu, aby jej prodal a z výtěžku je živil. Greta se pohybovala mimo struktury protektorátních Židů, i když byla registrovaná u Židovské náboženské obce v Praze. Nebyla však zahrnuta do hromadných deportací do koncentračních a vyhlazovacích táborů, které započaly na podzim 1941 a vyvrcholily v polovině roku 1943. Důvodem byla její říšskoněmecká státní příslušnost vyplývající z manželství s Weidnerem, s nímž měla navíc malé dítě.²⁴ V listopadu 1942 se nakonec přestěhovala i se synem k Jaškovi do jeho bytu v ulici České družiny (za války Mülíchově) v Dejvicích.

UDÁNÍ A PRVNÍ STŘET S GESTAPEM

Na jaře 1943 dorazilo na Gestapo udání domovníka z Jaškova bydlíště, že u sebe ukrývá židovskou ženu s dítětem. V tom okamžiku údajně pomohl Leo Drnovský, do jehož referátu na presidiu B židovské záležitosti spadaly. Líčí, že si jej tehdy zavolal kriminální komisař Josef Horbaschek z církevního, tedy i protizidovského referátu Gestapa,

Bomba, kterou Jašek zajistil na místě atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha (foto: archiv Jaroslava Čvančary)

a uložil mu, aby Jaška zatkl. Drnovský to odmítl s tím, že jde o jeho zástupce a že si tajná státní policie může věc zařídit sama. Informoval však šéfa presidia B Josefa Vysloužila, kterému měl dát Jašek čestné slovo, že udání není pravdivé. O ukrývání osob v ilegality skutečně nešlo, Weidnerové jako německé státní příslušnici deportace bezprostředně nehrozila. I když policejní ředitelství mohlo s Jaškem zahájit disciplinární řízení pro porušení platných nařízení, tedy za styky se Židy, žádné další kroky proti němu podniknuty nebyly.²⁵

Nebezpečí se zdálo být zažehnáno. Na konci srpna 1943 však byl na základě indicií, že pracuje pro odboj, zatčen Jaroslav Ženatý. Zadržení mělo podobu únosu údajnými příslušníky československého zahraničního odboje, protože Gestapo předpokládalo, že vůči nim bude Ženatý „sdílnější“ ohledně své protiněmecké činnosti na policejním ředitelství.²⁶ Aby vyprovokovalo k akci jeho případné spolupracovníky, oficiálně po něm vyhlásilo pátrání. Jakmile vyšlo najevo, že je Ženatý ve vazbě tajné státní policie,

²³ Viz holocaust.cz/database-obeti/obeti/88962-jakob-gl-ck/ (citováno k 9. 3. 2026). V terezínském ghettu v březnu 1944 zemřel.

²⁴ Říšskoněmeckou státní příslušnost měla pravděpodobně i po rozvodu. SOA v Praze, f. Krajský soud (říšský) Praha, k. 86, sign. 2 R 245/39. Potvrdil to i německý oberlandrát, u nějž se musela registrovat, pokud nebyla protektorátní státní příslušnicí. Podle Gestapa měla státní příslušnost Protektorátu Čechy a Morava, toto určení však bylo vzhledem k okolnostem spíše účelové (viz dále). SOA v Praze, k. KST, sign. Tk IX/2589, výpověď Greta Weidnerové (německy), 1. 12. 1943. V roce 1944 evidenční oddělení terezínského ghetta potvrdilo, že je státní příslušnicí Německé říše – viz pamatnik-terezin.cz/vezen/te-weidnerova-greta (citováno k 9. 3. 2026).

²⁵ O incidentu víme od Drnovského, který jej ale špatně vrocil (jaro 1942), spletl jméno (Veitmanová) a pohlaví dítěte (dcera). Proč Gestapo od potrestání upustilo, neuvedl. ABS, f. 305, sign. 305-401-4, Zápis o výpovědi Leo Drnovského, 21. 10. 1952. Posunu v čase a smíšení událostí v jeho paměti nasvědčuje i to, že Horbaschek se stal vedoucím uvedeného referátu až v červenci 1943, takže na jaře toho roku jím ještě nebyl. Viz VAJSKEBR, Jan – ZUMR, Jan: *Gestapo. Velitelský sbor tajné státní policie v Protektorátu Čechy a Morava*. ÚSTR – Pulchra, Praha 2024, s. 645–646.

²⁶ Okolnosti zatčení Ženatého líčí VONDŘÁŠEK, Jakub: *Ve službách gestapa? Oddělení „B“ pražského policejního ředitelství v letech 1939–1943*, s. 113–121, také ŠOLC, Jiří: *Ďáblova past (hlášení o výsledcích akce Karel)*. Exact Service, Praha 1993, s. 98–99. Gestapo pracovalo mj. s informací, že na policejním ředitelství buduje podzemní organizaci, která plánuje ozbrojené povstání v protektorátu, a že je v kontaktu s Vládním vojskem. Naznačil to jednomu z jeho nejvýkonnějších konfidentů Jaroslavu Nachtmannovi, s nímž se stýkal. Tajná státní policie však neznala podrobnosti a neměla důkazy. Ve vazbě Gestapa zůstal Ženatý až do konce války, aniž by byl postaven před soud. Viz také ABS, f. 325, sign. 325-154-12.

Hostinec U Hrnecků ve Vacově, kde se na podzim 1943 ubytovala Greta Weidnerová se synem (foto: Knihovna Vacov)

čekalo se, zda bude na základě jeho výsledků zatýkání v řadách protektorátní policie pokračovat. To se sice nestalo, vypjatá situace však dovedla Jaška k tomu, že na začátku října 1943 vybavil Gretu penězi a poslal ji i se synem pryč z Prahy.²⁷ O dalších událostech referuje opět Drnovský, kterého měla o měsíc později kontaktovat četnická stanice ve Vacově na Prachaticku. Weidnerovou, která se na pokyn Jaška ubytovala v místním hostinci, totiž zadržela a informovala o ní služebnu Gestapa v Klatovech. V polovině listopadu byla Greta dopravena do Prahy. Drnovský to měl

na příkaz Vysloužilá sdělit Gestapu, které prý prosil, aby vzalo ohled na Jaškovu odbornost, jíž ostatně pro nedostatek pyrotechniků také využívalo. Horbaschek podle něj upustil od potrestání pod podmínkou, že v protokole z následného výsledku bude výslovně uvedeno, že intimní vztah Jaška s Weidnerovou skončil po vydání nařízení č. 85/1942 Sb., které styky se Židy zakazovalo. O tom, že by Jašek ukrýval Židy žijící ilegálně (tzv. ponorky), nebyla řeč ani tentokrát.²⁸ Gretu Weidnerovou vyslechl Gestapo 1. prosince 1943. Protokol skutečně obsahuje ujištění, že partnerský vztah v březnu 1942

skončil a Jašek ji poté už jen finančně podporoval. O týden později, 8. prosince 1943, byla společně se synem deportována do Terezína.²⁹ O osudu Jaška měly rozhodnout protektorátní úřady, konkrétně policejní prezident, jímž byl po reorganizaci policie v důsledku Heydrichovy správní reformy z roku 1942 Němec Willy Weidermann.

Mezitím se ale na Jaška obrátil František Ženatý, kterého syn Jaroslav prostřednictvím motáku z vězení instruoval, že jej vybral za svého nástupce ve vedení skupiny Blaník. Znali se údajně už před nástupem Jaška k policii a tykali si.³⁰ Hlavním důvodem Ženatého volby byla zřejmě Jaškova specializace, tj. zbraně, munice a výbušniny, která by se v případě ozbrojeného povstání hodila. Osvědčil se také nasazením a spolehlivostí, svou činnost bral vážně a závazky, které na sebe vzal, očividně ctíl. Prostřednictvím Františka Ženatého převzal Jašek na začátku roku 1944 kontakt s majitelem firmy Amerex Mojmiřem Dvořákem a jeho manželkou Alžbětou (Eliškou), která byla členkou ilegální KSČ. Oba podporovali odboj i finančně.³¹ Spojil se rovněž s dalšími odbojáři z řad policistů: „Instrukce Dr. Jaška byly: pokračovat v práci, zvýšit opatrnost a spolupracovníky informovat, že revoluci provede a hlavní velení bude míti armáda.“³²

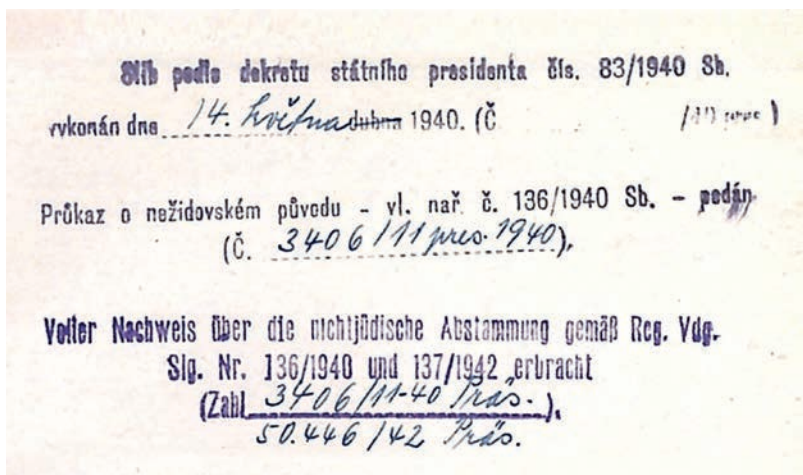
²⁷ Gretě ani jejímu dítěti deportace bezprostředně nehrozila, ale Jašek mohl mít obavu, aby ji Gestapo nezatklo spolu s ním a nezahrnulo ji do jeho vyšetřování.

²⁸ Podle Drnovského jmenovalo prezidium policejního ředitelství Jaška „speciálním pyrotechnikem pro Gestapo v Praze, oddělení komisaře [Willyho] Leimera [protiparašutistické] a [Heinze] Jantura [protikomunistické]“. K tomu viz také VONDRÁŠEK, Jakub: *Ve službách gestapa? Oddělení „B“ pražského policejního ředitelství v letech 1939–1943*, s. 68. Není jasné, proč by četníci z Vacova volali přímo do Prahy a Drnovskému, i když ten po zatčení Ženatého převzal vedení referátu pro styk s Gestapem, přičemž si i přes jmenování nového šéfa ponechal také agendu referátu pro židovské záležitosti. Informace v protokole z výsledku, že vztah v březnu 1942 skončil, mohla Jaškovi pomoci spíš u policejního ředitelství, než u tajné státní policie (šlo o porušení povinností zaměstnance protektorátní veřejné správy). Odpovědnost za informování Gestapa přisoudil Drnovský Vysloužilovi. ABS, f. 305, sign. 305-401-4, Zápis o výpovědi Leo Drnovského, 21. 10. 1952. Zápisy ve staniční knize četnické stanice ve Vacově končí v květnu 1943, takže údaj o zatčení není možné ověřit. SOKA Prachatic, f. Četnická stanice Vacov, staniční kniha z let 1941–1943.

²⁹ Viz pamatnik-terezin.cz/vezen/te-weidnerova-greta (citováno k g. 3. 2026).

³⁰ ABS, f. Německé soudy v Říši (141), sign. 141-549-18, rozsudek (Urteil), 29. 9. 1944.

Ve věci porušení protektorátního nařízení o stycích se Židy rozhodl policejní prezident o Jaškovi zřejmě až po nějaké době. Kolegové jej totiž ohledně vztahu a společného bydlení s Gretou Weidnerovou vyslechli teprve 21. března 1944. Drnovský následně učinil oznámení státnímu zastupitelství, které na začátku dubna 1944 předalo věc Krajskému soudu trestnímu v Praze, tedy protektorátní justici. Jašek byl obviněn z porušení § 8, respektive § 5 vládního nařízení č. 85/1942 Sb. ze dne 7. března, kterým se vydávaly další předpisy o Židech a židovských míšencích. U výslechu před soudem 24. dubna 1944 všechna obvinění popřel. Vyslechuta měla být proto znovu i Weidnerová, která již byla v Terezíně, ale Ústřední úřad pro řízení židovské otázky v Čechách a na Moravě (Zentralamt für die Regelung der Judenfrage in Böhmen und Mähren) jako příslušný orgán k tomu nedal souhlas. Když v květnu 1944 naléhal inspektor neuniformované protektorátní policie na urychlené vyřízení věci a chtěl vidět obžalobu, nebyla z tohoto důvodu ještě hotová. V červenci přišla soudu další urgence, protože velitel neuniformované protektorátní policie chtěl vyřešit Jaškovo služební

Jako zaměstnanec policie musel podle platných vládních nařízení předložit Jašek průkaz o nežidovském původu (repro: ABS)

postavení. Ten prozatím nebyl suspendován a nadále pracoval na policejním ředitelství jako pyrotechnik. Byl ale pod tlakem, protože nastalá situace ohrožovala jeho působení u policie, a tedy i jeho ilegální činnost navázanou na pracoviště a kolegy. Nejspíš by se mu hodilo, kdyby mohl svou pozici upevnit, a je otázkou, zda hledal nějaký způsob aktivně. Když se však před ním taková možnost otevřela, zvolil si ji i za cenu toho, že obětuje někoho jiného.³³

OSUDOVÁ VOLBA

Příležitost se mu naskytla brzy. Na konci května 1944 mu jeho známá Slávka Patočková³⁴ řekla, že ji kontaktovala její bývalá sousedka Berta Levitová, která měla být tou dobou jako Židovka už asi rok deportovaná spolu s manželem do ghetta v Terezíně. Chtěla, aby jí Patočková přinesla potraviny, které si u ní před fiktivním odchodem do transportu, ve skutečnosti do úkrytu, uschovala. Jašek se rozhodl situaci využít.

31 Ke spojení s Dvořákovými Ženatý krátce po svém zatčení na konci roku 1945 uvedl, že od roku 1942, kdy pomohl z policejní vazby Alžbětě Dvořákové a dostal od ní darem zlatý prsten (prý jako zasnubní pro jí plánovaný sňatek s její dcerou Gabrielou, které bylo tehdy 15 let), se s Dvořákovými nestýkal. ABS, f. 325, sign. 325-140-225, Protokol sepsaný [...] s Jaroslavem Ženatým, 24. 1. 1946. O měsíc později už ale popsal jejich kontakty i to, že na případné výpovědi byli pro případ zatčení s Dvořákovou domluveni. ABS, f. Hlavní správa Vojenské kontrarozvědky (302), sign. 302-44-9, Protokol sepsaný dne 21. února 1946 [...] s Jaroslavem Ženatým [...]. Srovnej výpověď Alžběty Dvořákové: ABS, sb. Správa vyšetřování StB - vyšetřovací spisy (V-MV), vyšetřovací spis a. č. V-2646 MV (Jaroslav Ženatý), Auszugsweise Abschrift aus der Vernehmung der Protektoratsangehörigen Frau Dr. Elisabeth Dvořak [...], 30. 8. 1944.

32 VÚA - VHA, f. 308, sign. 308-64-4, Hlášení, Václav Křemen, 3. 2. 1947. Tamtéž, Karel Vaněk, 7. 2. 1947; František Ženatý, 3. 2. 1947; František Šejn, 14. 2. 1947; František Nováček, 13. 2. 1947.

33 To, že Jašek chtěl mít kompenzační případ, aby opravil svou reputaci u Gestapa a kryl ilegální činnost, uvádí Drnovský. ABS, f. 305, sign. 305-401-4, Zápis o výpovědi Leo Drnovského, 21. 10. 1952. K průběhu soudního řízení viz SOA v Praze, f. KST, sign. Tk IX 2589/44.

34 Jašek se měl s Věnceslavou Patočkovou (nar. 1908) poznat přes společnou známou na podzim 1943 a mít s ní intimní vztah. ABS, f. 141, sign. 141-549-18, rozsudek (Urteil), 29. 9. 1944. Protektorátní policii však o jeho zatčení informovala a kompromitující materiály z činnosti Blaníku (plány na mobilizaci policie) v jeho bytě likvidovala Jarmila (Míla) Říhová, kterou Kittl označil za Jaškovu milou. VÚA - VHA, f. 308, sign. 308-64-4, Hlášení, Ervin Kittl, 19. 2. 1947. ABS, f. Personální spisy příslušníků MV, personální spis ev. č. 2658/11, Miloš Jašek, Osobní / Služební výkaz. Poměr Jaška a Patočkové mohl být skutečný, ale mohl být také pokusem přenést vše do roviny osobní, která by byla polehčující okolností. Stejný argument použila po válce Patočková před mimořádným lidovým soudem: o Levitových řekla Jaškovi jako svému příteli, ne jako policistovi, což soud zohlednil. SOA v Praze, f. MLS Praha, sign. Ls 685/48.

Věnceslava Patočková (foto: NA)

Nyní mohl dokázat, že Židům nijak nestrání, své pracovní povinnosti plní a platná nařízení respektuje.³⁵ Patočková proto vylákala Levitovou na schůzku, kde ji protektorátní policie v čele s Jaškem zatkla. Levitová byla při výsleších, jichž se účastnil mimo jiné Drnovský, krutě bita, ale kde je její manžel nebo že se ukrývají u přítelkyně Růženy Schulzové v Praze, neprozradila. Schulzová se brzy začala po Levitové shánět. Pod smyšleným jménem telefonovala Patočkové, která slíbila, že jí vše řekne, ovšem jen osobně. Při schůzce v bytě

Patočkové byla Schulzová rovněž zatčena a při domovní prohlídce u ní protektorátní policie objevila Pavla Levitu. Jašek, který celou akci řídil, ačkoliv to do jeho kompetence nespadlo, také pověřil kolegy, aby z bytu Patočkové odvezli k Schulzové všechno, co by mohlo jeho známou inkriminovat. Na konci června 1944 byli Levitovi i Schulzová předáni Gestapu a později poslání do koncentračního tábora (viz infobox). Zda tato událost Jaškovi nějak prospěla, nevíme. Kola dějin se totiž otáčela čím dál rychleji.

V době, kdy došlo k zatčení Schulzové a Levitových, už o sobě Jašek s Patočkovou věděli, že pracují pro odboj. Patočková se znala s Jaroslavem Fialou (1900–1945), instruktorem ilegální KSČ, který se po svém zatčení stal konfidentem Gestapa s krycím jménem „Tonda“.³⁶ S jeho přispěním byl vypátrán a v srpnu 1943 při zatýkání zastřelen významný představitel ilegální KSČ Josef Molák (1893–1943), od Fialy měla také tajná státní policie informace o pobytu parašutisty Rudolfa Vetišky (1895–1966) z výsadku Vetiška-Klein³⁷ v protektorátu. To Patočková očividně nevěděla, a právě přes Fialu se do ukrývání Vetišky zapojila. Pobýval u ní i koncem června 1944. Do

jejího krejčovského salonu však přes den chodily švadleny i zákaznice, a proto na začátku července požádala Jaška, aby ho vzal k sobě. Již po dvou dnech se Vetiška k Patočkové vrátil,³⁸ ale Jašek pro něj začal prostřednictvím manželů Dvořákových hledat jiné možnosti. Vetišku pak převzali další odbojáři, konkrétně Egon Jiříček a Jiří Jakovenko z odbojové skupiny Přehledy. Na konci července 1944 byl ale Vetiška po odchodu z bytu Patočkové na Karlově náměstí zatčen, a když zjistil, že Gestapo o něm má od Fialy dostatek informací, uvedl během výslechů i jména těch, co ho ukrývali.³⁹

ZATČENÍ, VYŠETŘOVÁNÍ A SOUD

Dne 7. srpna 1944 Gestapo zatklo Jaška. Přesný důvod se už zřejmě nepodaří spolehlivě objasnit – v úvahu samozřejmě připadá jeho pomoc Vetiškovi, který o ní vypovídal a o níž nejspíš věděl i konfident Fiala. Několik zdrojů ale uvádí, že pozornost tajné státní policie vzbudily Jaškovy pokusy získat v jejích řadách informátory.⁴⁰ Možná je i kombinace obojího, tedy že Vetiška posloužil jako záminka k tomu, aby byl Jašek jednou provždy eliminován.

35 Není bez zajímavosti, že podle Vetišky se v té době Jašek verbálně projevoval jako antisemita. ABS, f. 305, sign. 305-534-3, Protokol sepsán Dr. P. za přítomnosti H. dne 20. VI. [1945] s Rudolfem Vetiškou.

36 Kriminální zaměstnanec Gestapa Josef Böhm uvedl, že kromě Fialy, s nímž měla mít poměr, se Patočková znala i s konfidentem Gestapa Václavem Dvořákem. ABS, f. 325, sign. 325-116-4. K osobě Fialy podrobně TOMÁŠEK, Dušan: *Konfidenti*. Orbis, Praha 1991, s. 165–206.

37 Rudolf Vetiška a František Klein byli vysazeni 18. 2. 1943 ve Wyszkově na území Polska. Za úkol měli dopravit do protektorátu instrukce Kominterny a obnovit a dále udržovat spojení mezi vedením ilegální KSČ a Moskvou.

38 Vetiška pobyt u něj zkrátil, protože Jaška sledovalo Gestapo, což zjistil, když se mu musel legitimovat. VETIŠKA, Rudolf: *Skok do tmy*, s. 272. To by nasvědčovalo spíš tomu, že sledován byl Vetiška a tajná státní policie chtěla zjistit, v čí společnosti se pohybuje. Po válce Vetiška vypověděl, že se s Jaškem setkal asi dvakrát v přítomnosti Fialy, který o něm Gestapo informoval nejspíš také. ABS, f. 305, sign. 305-534-3, Protokol sepsán Dr. P. za přítomnosti H. dne 20. VI. [1945] s Rudolfem Vetiškou.

39 ABS, f. 325, sign. 325-120-2, zpráva kriminálního tajemníka gestapa Hermanna Zandera o zatčení a výsleších Rudolfa Vetišky, 29. 9. 1946. Podpis na zprávě lze číst i jako Zach, ale Vetiška uvádí, že jej zatkla a vyslýchal Zander. Ve vzpomínkách popisuje, jak odvážně při výsleších s příslušníky Gestapa mluvil (vedl s nimi politickou debatu a řídil tak směr a obsah výslechu) a jak dobře (mj. s pomocí tlumočníka Břetislava Smoly) je zvládl i přesto, že kromě fyzického násilí používalo Gestapo psychologické nátlakové metody včetně různých provokací, blafování či konfrontací, v nichž bylo skutečně těžké se rychle zorientovat. VETIŠKA, Rudolf: *Skok do tmy*, s. 273, 275 a násl. Jsou známy případy, kdy vyslýchaní vnímali tento tlak natolik silně, že z obavy, aby nezradili ostatní, volili dobrovolnou smrt. Z III. vedení ilegální KSČ, kde působil i Vetiška, například Josefa Faimonová (uváděna častěji jako Fajmonová). K okolnostem výslechů viz např. VESELSKÁ, Magda: *Komiks z nacistického vězení. Unikátní svědectví Antonína Mádlu z Pečkárny, Pankráce a Gollnowa. Paměť a dějiny*, 2024, roč. 18, č. 1, s. 34–49. Po válce bylo proti Vetiškovi vzneseno několik obvinění z toho, že konkrétní osoby prozradil, podle všeho však neexistovala politická vůle to prošetřit. Podrobněji NOVOTNÁ, Marie: *Zrádci nebo oběti? Příspěvek k mentalitě českých odbojářů v období protektorátu Čechy a Morava*. Diplomová práce. Katedra Orální historie – soudobé dějiny FHS UK, Praha 2014, s. 122 a násl.

Při zostřených výsleších na Jenerálce, kde se potkal i s Ženatým, Jašek vypověděl, že podle jeho pokynu a prostřednictvím jeho otce Františka navázal kontakt s manželi Dvořákovými, přes ně poznal Egona Jiříčka a že jim poskytoval informace z činnosti policie. Gestapo samozřejmě konalo a Dvořákovy – prozatím pod záminkou poslechu zahraničního rozhlasu – i Jiříčka zatklo. Co se týče Jaškova služebního postavení, byl po zatčení suspendován a k 31. srpnu 1944 od policie propuštěn.⁴¹ To, čeho se obával nejvíc, se stalo skutečností a na ilegální práci to mělo očekávaný dopad: někteří z jeho spolupracovníků nyní ztratili s ostatními kontakt, podle jiných se činnost úplně roztránila a každý pokračoval na vlastní pěst.⁴²

Jaškovi samotnému už tentokrát žádné intervence nepomohly.⁴³ Během září 1944 připravil vrchní státní zástupce u německého Zemského soudu (Landgericht) v Praze neobvykle stručnou obžalobu, v níž figuroval pouze Jašek.⁴⁴ Na základě nařízení říšského protektora na obranu proti podporování říši nepřátelských činů z 3. července 1942 a nařízení říšského

Pavel Levit (foto: NA)

protektora proti sabotážním činům z 26. srpna 1939 mu bylo kladeno za vinu, že poskytl ubytování komunistickému funkcionáři a že věděl o nepřátelské činnosti, ale neoznámil ji. Za podporu nepřátel říše byl viněn – poněkud atypicky – nikoliv z velezrady, což by znamenalo další vyšetřování a přesun k soudům vyšší instance v říši, ale ze sabotáže, kterou mohl soudit i německý Zvláštní soud (Sondergericht) v Praze.

Berta Levitová (foto: NA)

Státní zástupce navrhl trest smrti, který soud na neveřejném zasedání 29. září 1944 potvrdil. Konkrétní důvody rozvedl až v rozsudku. Jašek byl podle něj kriminálním tajemníkem Gestapa Hermannem Zanderem usvědčen a doznal se k tomu, že se na začátku roku 1944 seznámil na přání Jaroslava Ženatého a prostřednictvím jeho otce s manželi Dvořákovými a několikrát se s nimi sešel. Přes Dvořákovy poznal Egona Jiříčka. Přislíbil

40 Kriminální komisař Gestapa Karl Schnabl si s odstupem času pamatoval na Jaškov případ mlhavě. Nabídl dvě verze s tím, že jedna bude blíž pravdě a druhá záměnou s jiným případem. Podle první byl Jašek zatčen za ilegální činnost v rámci komunistického odboje a teprve při výslechu vyšlo najevo, že ukrývá Vetišku. Podle druhé byl Jašek zatčen za to, že mezi příslušníky protektorátní policie přidělenými ke Gestapu získal dva kontakty, které mu měly podávat informace, a během výslechu se přišlo na Vetišku. ABS, f. 305, sign. 305-569-4, Zápis o výpovědi Karla Schnabla, 25. 9. 1952. Druhou verzi, tedy že Jašek získal dva zdroje na Gestapu, které byly zatčeny spolu s ním, potvrdil Josef Böhm. ABS, f. 325, sign. 325-116-4. I Vetiška uvedl, že Jašek „chtěl uniknouti do Gestapa“. ABS, f. 305, sign. 305-534-3, Protokol sepsán Dr. P. za přítomnosti H. dne 20. VI. [1945] s Rudolfem Vetiškou. Protektorátní policista Karel Dolejší, který byl za okupace přidělen k protikomunistickému referátu Gestapa, ale popsal, že Jašek byl zatčen na základě Vetiškových výpovědí. Řekli mu to kolegové z tzv. čtyřstovky (místnost č. 400 v Petschkově paláci), zdrojem byl Břetislav Smola, který výslechy tlumočil. Odpovídaly tomu podle něj i záznamy v seznamu zatčených, které Gestapo předalo do věznice na Pankráci: Vetiška byl zatčen 23. 7. 1944, Jašek až více než dva týdny po něm, „takže se dá zcela určitě předpokládati, že při sledování znám nebyl a že tudíž byl zatčen až později, a to jen z výpovědi zatčeného Vetišky. Kdyby byl Dr. Jašek znám ze sledování, dá se předpokládati, že by byl zatčen ne-li též den, tedy zcela určitě den přísti.“ Dolejší pokračuje, že Jašek byl do seznamu zatčených zapsán 11. 8. 1944 pod číslem 28624, přičemž téhož dne byl pod číslem 28623 dodán na Pankrác i jeho kolega, policejní komisař dr. Rudolf Hrbek, oba [protikomunistickým] referátem komisaře Jantura. Zda mezi nimi byla souvislost, nevěděl. ABS, f. 305, sign. 305-401-4, Zpráva Karla Dolejšího ve věci Dr. Jaška, 16. 10. 1952.

41 ABS, f. Personální spisy příslušníků MV, ev. č. 2658/11, Miloš Jašek.

42 VÚA – VHA, f. 308, sign. 308-64-4, Hlášení, František Nováček, 13. 2. 1947; tamtéž, Antonín Dlouhý, 7. 3. 1947; Václav Křemen, 3. 2. 1947. Viz také ABS, f. 325, sign. 325-100-3 (Jiří Sommer).

43 Otec Miloše Jaška měl Drnovského požádat, aby zasáhl jako v případě Weidnerové, u Gestapa se však se zlou potázel. ABS, f. 305, sign. 305-401-4, Zápis o výpovědi Leo Drnovského, 21. 10. 1952.

44 Další, kteří Vetišku ukrývali, byli zatčeni během srpna a září 1944 zřejmě proto, že Vetiška vypovídal postupně a Gestapo je ještě chvíli sledovalo, aby rozkrylo další kontakty a spojení. Jaškov procesní spis je velmi strohý, jako by s ním chtěl nacistický bezpečnostní aparát udělat doslova a do písmene krátký proces a jeho další vytěžování nepovažoval – na rozdíl např. od Vetišky – za přínosné. Svou roli v tom nejspíš sehrál i blížící se konec války.

jim spolupráci na aktivitách, u nichž podle soudu musel rozpoznat a rozpoznal, že jsou ilegální a že Dvořákoví i Jiříček jsou komunisté. Jeho úkolem bylo předávat jim informace z činnosti policie, přičemž paní Dvořákovou zajímala především opatření proti KSČ a Židům (sama byla židovská míšenka). Soud se zajímal i o činnost Ženatého. Jašek přiznal, že se spolu s dalšími zúčastnil jeho setkání s gen. Františkem Fabiánem z Vládního vojska, ale že stál opodál a rozhovor neslyšel. Ženatý se měl vyjádřit v tom smyslu, že šlo o ověření Fabiánovy politické spolehlivosti. Proč byl Ženatý zatčen, Jašek podle rozsudku nevěděl. Větší část zdůvodnění trestu se týkala ukrývání Vetišky. I když šlo u Jaška o jednorázovou záležitost, přitěžující okolností bylo především to, že u příslušníka policie bylo přímo povinností něco takového oznámit, zejména když podle rozsudku věděl, že Jiříček má rádiové spojení s Moskvou.⁴⁵ Vetiškovi měl Jašek také předat cyankáli určené Patočkové pro případ zatčení. Obhajoba, že Vetišku ubytoval jen proto, aby vyhověl své partnerce, a že kontakt s nepřáteli říše udržoval, aby získal poznatky pro práci na policejním ředitelství,

soud nepřijal. Konstatoval ale, že nemůže vyvrátit jeho tvrzení, že o říši nepřátelské činnosti Jaroslava Ženatého nevěděl. I přesto, že při výsleších leccos řekl a za svou činnost dostal nejvyšší možný trest, mohl mít Jašek pocit, že něco přece jen zachránil. Musel však opět volit mezi špatnými možnostmi. Vetiška vypovídal proti němu, tam zapírání nemělo smysl. Ke kontaktům s Dvořákovými a k tomu, že jim poskytoval informace, se doznal.⁴⁶ Činnost zaměstnanců policie, kterou zřejmě považoval pro budoucí dění v protektorátu za nejdůležitější, však podle svého slibu, že vezme vše na sebe, neprozradil.⁴⁷

Jašek nebo jeho rodina podali žádost o milost.⁴⁸ Mezitím mu Krajský soud trestní v Praze doručil do věznice obžalobu týkající se porušení vládního nařízení č. 85/1942 Sb. K hlavnímu líčení naplánovanému na 26. října 1944 se však obžalovaný nedostavil. Když úředníci krajského soudu pátrali po důvodu, dozvěděli se z denního tisku, že 17. listopadu 1944 byl trest smrti nad Milošem Jaškem vykonán v Praze na Pankráci poté, co se říšský protektor v Čechách a na Moravě rozhodl na základě zmocnění vůdce žádosti o milost nevyhovět.⁴⁹

POVÁLEČNÉ OSUDY

Z těch, jejichž životy se za války protnuly s Jaškovým, se až na manžele Mojžíra a Alžbětu Dvořákovy zachránili snad zázrakem všichni. Greta Weidnerová se synem byli osvobozeni v Terezíně. Růžena Schulzová se vrátila z Ravensbrücku, Berta Levitová z Bergen-Belsenu a Pavel Levit z Osvětimi. I když další osoby zapojené do ukrývání Vetišky Sondergericht Prag v březnu 1945 obžaloval, vyhnula se Patočková soudu předstíráním nervového zhroucení, takže odsouzena nebyla, a jiní se dožili osvobození v cele smrti na Pankráci.⁵⁰ Po válce dostala Patočková za udání Schulzové a Levitových Jaškovi od Mimořádného lidového soudu v Praze dva roky vězení, avšak po nějaké době se jí podařilo dosáhnout prominutí zbytku trestu, o dva roky později očištění, a nakonec za ukrývání Rudolfa Vetišky získala v roce 1966 osvědčení účastníka národního boje za osvobození.⁵¹ Tragickým hrdinou i obětí tohoto příběhu zůstal Miloš Jašek, kterého víra v to, co dělá, dovedla k osudovým volbám, v nichž se nemohl rozhodnout správně.

45 Ze strany soudu, resp. Gestapa šlo o účelové tvrzení – z rozsudku v procesu s dalšími lidmi, kteří ukrývali Vetišku, vyplývá, že takové spojení neexistovalo a německé bezpečnostní složky to věděly. ABS, f. 325, sign. 325-131-2.

46 Viz např. výpověď Alžběty Dvořákové, která byla s poznatky z Jaškových výsledků konfrontována. ABS, f. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2646 MV (Jaroslav Ženatý), Auszugsweise Abschrift aus der Vernehmung der Protektoratsangehörigen Frau Dr. Elisabeth Dvořak [...], 30. 8. 1944 a násl. Sama ale velmi dobře věděla, co výslechy na Gestapu obnášejí: „Dvořáková byla dosti dobrá, ale Jiříček mi nyní řekl, že mnoho mluvila.“ ABS, f. 305, sign. 305-534-3, Protokol sepsán Dr. P. za přítomnosti H. dne 20. VI. [1945] s Rudolfem Vetiškou.

47 ABS, f. 141, sign. 141-549-18.

48 Tragický osud Jaška přispěl k předčasnému úmrtí jeho otce v roce 1945. BEČVÁŘOVÁ, Martina: *Doktorky matematiky na univerzitách v Praze 1900–1945*, s. 96.

49 SOA v Praze, f. KST, sign. Tk IX 2589/44; ABS, f. 141, sign. 141-549-18.

50 Na základě stejných nařízení jako Jašek byli 21. 3. 1945 obžalováni Jiří Jakovenko, Egon Jiříček, Mojmír Dvořák, Věnceslava Patočková, Jaroslav Rychlý, Miloš Hájek, Jiří Preininger, Miloslav Pažout a Miloslav Kotulán. Společně měli mít napojení na různé odbojové skupiny a kraje ilegální KSČ. Většina z nich byla ze skupiny Přehledy, jejíž židovští členové už nešli před soud, ale byli rovnou posláni do koncentračního tábora s poznámkou „návrat nežádoucí“. Kromě Patočkové se hlavního líčení hned téhož dne (času ubývalo a konec války se blížil) nezúčastnili Jaroslav Rychlý, jemuž se podařilo uprchnout z vězeňské nemocnice, ani Mojmír Dvořák, který se ukrýval v léčebně v Bohnicích, kde na začátku února 1945 zemřela na následky výslechů jeho žena Alžběta. Dne 1. 5. 1945 popravilo Gestapo Dvořáka v Terezíně. Pažouta soud pro nedostatek důkazů osvobodil, Kotulán dostal tři roky vězení. Jakovenko, Jiříček, Hájek a Preininger před soudem své předchozí výpovědi odvolali, i tak ale dostali trest smrti, který již nebyl vykonán. Vetiška zůstal ve vazbě Gestapa až do konce války. ABS, f. 325, sign. 325-131-2; KROUPA, Vlastislav: *Český antifašismus a odboj*. Naše vojsko, Praha 1988, s. 386; HÁJKOVÁ, Alena: *Praha v komunistickém odboji*, s. 184, 358.

51 SOA v Praze, f. MLS Praha, sign. Ls 685/48; VÚA – VHA, f. Sbírka osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb., čj. 26512/66 (Věnceslava Patočková).

Růžena Schulzová (18. 11. 1889 – 8. 8. 1969) příběh lidskosti a srdce

Narodila se v Praze do rodiny měšťana Aloise Schulze (1848–1917) a Marie, rozené Janouškové (nar. 1861). Měla mladší sestru Marii, která se stala učitelkou. Otec měl pokrývačskou a klempířskou firmu, která se podílela např. na opravách katedrál sv. Víta. Po jeho smrti firma zanikla. Růžena pracovala jako bankovní úřednice a později jako překladatelka z němčiny, angličtiny a ruštiny. Byla levicově orientovaná (členkou KSČ od roku 1921) a pohybovala se v okruhu avantgardních umělců. Přátelila se mimo jiné se Zdenkou Fromkovou. V květnu 1918 se jí narodila dcera Dorothea Marie (Dora), jejíž otec krátce nato zemřel na španělskou chřipku.

Kolem roku 1928 se seznámila s právníkem **Pavlem Levitem**, roz. Löwidtem (1902–1971). Navázali blízký vztah, který však nevyústil

v manželství. Levit pracoval jako advokát u Theodora Šmerala (1884–1940), bratra levicového politika JUDr. Bohumíra Šmerala (1880–1941), a přeložil s ním mj. Marxův *Kapitál*. V srpnu 1937 se oženil s **Bertou Pražákovou** (1903–1988), což nesla Schulzová velmi těžce.

Po okupaci v roce 1939 se Levitovi neúspěšně pokusili o emigraci do Anglie. Jako Žid byl Levit vyloučen z výkonu advokátní profese, nakonec pracoval i s manželkou pro Židovskou náboženskou obec v Praze v sociálním oddělení. Na jaře 1943, při hrozící deportaci, nabídla Růžena Schulzová Levitovým úkryt ve svém bytě v Navrátilově ulici. Zde žili asi rok.

V květnu 1944 kontaktovala Levitová z úkrytu svou sousedku v bývalém bydlíšti v Ječné ulici Věnceslavu Patočkovou, u níž si před

fiktivním odchodem do transportu uschovala osobní věci a potraviny. Patočková o tom, že se Levitovi tzv. potopili, informovala Miloše Jaška. Na odchodu ze smluvené schůzky zatkla Levitovou protektorátní policie. Při následných výsleších byla krutě bita, ale nic neprozradila. Růžena Schulzová se snažila zjistit, co se s ní stalo, a tak pod smyšleným jménem zavolala Patočkové. Ta jí odmítla dát informace po telefonu a vylákala ji na schůzku, na níž byla 8. června 1944 Schulzová zatčena. Policie pak v jejím bytě při domovní prohlídce objevila Pavla Levita. Dne 26. června 1944 byli všichni tři předáni Gestapu a věznění v Praze.

Koncem srpna 1944 byli Levitovi deportováni do Terezína a poté do Osvětimi; Pavel se zde dočkal osvobození. Berta prošla dalšími tábory a přežila. Růžena Schulzová byla do Malé pevnosti v Terezíně převezena v září 1944 a následně deportována do Ravensbrücku, odkud se po osvobození v květnu 1945 vrátila těžce nemocná.

Po válce čekala Pavla Levita úspěšná akademická kariéra ve správním právu. Její podmínkou však byla spolupráce s novým režimem. S manželkou se také věnovali překladům a s Růženou Schulzovou a její rodinou zůstali až do konce života v úzkém kontaktu.

MAGDA VESELSKÁ se v ÚSTR věnuje dokumentaci čs. občanů popravených v období nacionálního socialismu v Drážďanech. Odborně se zabývá také osudy českých Židů ve 20. století. Je mj. autorkou monografie *Archa paměti. Cesta pražského židovského muzea pohnutým 20. stoletím* (Academia, Praha 2013) a řady článků a studií.

Zdroje: NA, f. PŘ; tamtéž, f. SPB – ÚV Praha; tamtéž, f. OVS; VÚA – VHA, sb. 255/1946; Archiv ŽMP, sb. orální historie; SOA v Praze, f. MLS Praha; databáze ITS Arolsen; databáze Památníku Terezín; TAUCHEN, Jaromír: Pavel Levit. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds.): *Encyklopedie českých právních dějin. XXIV. svazek, Biografie právníků K-Ř*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2023, s. 346–349.